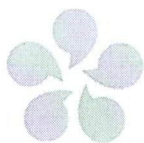

Posudek disertační práce Mgr. Jany Königsmarkové Didaktické transformace proměny poetiky K. Biebla na přelomu 40. a 50. let v širším kontextu socialistického realismu

Jana Königsmarková se ve své disertační práci věnovala osobnosti básníka Konstantina Biebla a jeho tvorbě na přelomu 40. a 50. let 20. století. Jedná se o práci, která navazuje na dlouhodobější zájem autorky o českou literaturu, zejména poezii, uvedeného období, především z hlediska zkoumání vztahu totalitního režimu a umění, respektive mocenských tlaků vůči umělcům. To se projevilo již v diplomové práci Jany Königsmarkové z roku 2007 *Básnické poetiky roku 1950* jako pokus o naplnění Štollovy ideologicko-estetické koncepce. Již zde, před dvanácti lety, nabídla ponor do jednoho roku české poezie, když zkoumala poetiky několika našich vybraných básníků jako případy praktického uplatňování koncepce konstituované v pouňorovém Československu Ladislavem Štollem, zejména v podobě jeho vystoupení na plenární schůzi o socialistické poezii v lednu 1950, vydané posléze knižně v upravené podobě s názvem *Třicet let bojů za českou socialistickou poezii*. Už v této své diplomové práci dokázala autorka na základě interpretace poezie a archivních i jiných dobových materiálů nabídnout výrazný obraz dějů v české literatuře přelomu 40. a 50. let.

Pokračováním výstupů souvisejících s ukončením magisterského studia je pak následující publikace *Křídla zamrzlá v ledu bez obav zvedněme: Proměna recepce básnické tvorby Konstantina Biebla na přelomu 40. a 50. let*, vydaná Západočeskou univerzitou v Plzni v roce 2018, respektive předložená disertační práce *Didaktické transformace proměny poetiky K. Biebla na přelomu 40. a 50. let v širším kontextu socialistického realismu*. Jana Königsmarková se zde pokusila o detailní vhled do několika let uvedeného období z hlediska reflexe vzniku poezie Konstantina Biebla, jejího publikování a interpretace její recepce dobovou literární kritikou v širším uměleckém a politicko-ideologickém kontextu. Další kontext potom vytvářejí didaktické možnosti využití těchto témat při výuce české literatury, eventuálně v rámci jiných předmětů, jako jsou dějepis, občanská výchova apod.

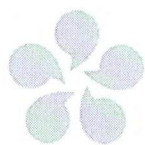
Jana Königsmarková se zde věnuje zejména snaze Konstantina Biebla vřadit se mezi básníky socialistického realismu, dobového – na Štollově recepci postaveného – vnímání podoby oficiálně editované poezie, literatury, umění, podařilo se jí nabídnout obraz intenzivního pokusu existence tvůrčího jedince v totalitní společnosti z hlediska identifikace

s ní. Autorka postihla rovněž Bieblovu obavu z poměrování s jeho avantgardní minulostí i její trvalé připomínání především tehdejší literární kritikou. Tento Bieblův pokus patřit někam, v tomto případě do kánonu ideologicky pojaté literatury, vedl právě ke vstřícnosti k Ladislavu Štollovi, jednomu z oněch normotvůrců v literatuře 50. let, dokonce k uznávání jeho rigidního přístupu, přímému obracení se na něho jako garanta té „správné“ literární kritiky a kulturní orientace. Biebl nebyl ojedinělým případem, dokumentovat bychom to mohli i na situaci Františka Hrubína, ovšem Janě Königsmarkové se podařilo právě na osudu Konstantina Biebla napsat „případovou“ studii o podobě mocenského tlaku vůči (tvůrčí) individualitě a strategii jednání a chování tohoto jedince, respektive o jeho možnostech v této situaci.

Za ocenění stojí autorčina práce s dobovými periodiky a hlavně s archivními materiály, které získala na základě studia v Archivu ÚV KSČ v Národním archivu, Archivu Akademie věd ČR, osobních a institucionálních fondů Literárního archivu Památníku národního písemnictví, jichž bylo celkem jedenáct, či Archivu Českého rozhlasu, z něhož čerpala rozhovor s Konstantinem Bieblem uskutečněný dne 10. května 1951. Nedílnou součástí byla samozřejmě také práce se studijní literaturou a dalšími prameny. Jana Königsmarková vychází z širšího kontextu, na prvotní zarámování do let 1940-47 navazuje především situací od Sjezdu národní kultury v dubnu 1948, zajímá ji dění na IX. sjezdu KSČ v roce 1949, na plenární schůzi o socialistické poezii v lednu 1950, oslava Nezvalových padesátin, pamfletová aféra, kontext bojů ve vedení KSČ, proces se Slánským atd. Východisko jejího zkoumání je spíše institucionální a politicko-estetické povahy, nejde jí o interpretaci uměleckých textů (ať už Nezvalových či Bieblových nebo dalších básníků té doby, kteří se pokoušeli naplňovat Štollovy požadavky a akcentování ideologie ve své tvorbě – Kainar, Sedloň, Neumann, Kohout, Kryštofek, Školaudy, Hilčr, Fleischmann, Bojar a mnozí další). Re-konstruovala vznik Bieblových básní i celé sbírky *Bez obav*, což dokládá i na autorově korespondenci, stejně tak i stav po vydání této rozsáhlé básnické knihy či situaci kolem Bieblovy sebevraždy a následující reakce.

Měl bych k předložené práci jen několik drobných poznámek a otázek:

- na s. 9 si autorka položila řečnickou otázku, zda by toho o Bieblovi bylo napsáno tolik, kdyby nespáchal sebevraždu, na niž si odpovídá zbytečně a především neodborně: „Můj skromný úsudek je, že nikoliv.“ Pokládám to za nevhodnou úvahu, která nic podstatného nepřináší;
- na s. 10 píše o časovém ohraničení práce 1940 a 1956 – zajímá mě její periodizační strategie;
- na s. 11 je řeč o ironickém názvu Bieblovy sbírky Bez obav – zde se jedná o zkratkovité vyjádření (na s. 107 je řeč o krutě ironickém názvu), chápu, že jí jde o ironii ve smyslu kontrastu názvu knihy a autorova rozpoložení, jež vyústilo v jeho sebevraždu, ale raději bych věc vyjádřil jinak;
- na s. 12 je užitá formulace o „rekonstruování Bieblova tvůrčího dramatu“, což je záležitost jen těžko proveditelná, Jana Königsmarková konstruuje svůj obraz těchto událostí a literárních dějin. Na konci této stránky již podstatně vhodněji uvádí, že „se pokusila poskládat jednu z potenciálních variant kontextu proměny poetiky Konstantina Biebla“;
- na s. 16 píše, že o Bieblově definitivnosti dohody s nakladatelstvím Melantrich, což zdůvodňuje tím, že básník čerpal již několikátou zálohu a že vydání sbírky bylo avizováno v novinách – domnívám se, že vzhledem k dalším případům v české literatuře, kdy docházelo ke slibování a čerpání záloh, ovšem nikoli k odevzdání rukopisu, je třeba uvažovat opatrněji;
- sice výjimečně, ale přece jen se vyskytne žurnalistická a zjednodušující formulace, která jinak výborně se vyjadřující autorce zbytečně škodí – např. na s. 17: „Biebl jako by byl vždy několik kroků za rychle se měnícím dobovým kontextem.“ nebo „Cítil, že očekávání literární veřejnosti rostou pomalu, ale jistě do obřích rozměrů.“;
- na s. 40 jsou uvedeni autoři a jejich sbírky roku 1950 (Nezval, Závada, Pujmanová, Kainar) a dále mladí autoři, mezi nimiž je jmenován i Jan Noha, který se ovšem narodil v roce 1908, takže je o 9 let starší než Kainar a jen o 3 roky mladší než Závada.

Filozofická
fakulta
Faculty
of Arts

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Celkově mohu konstatovat, že Jana Königsmarková napsala zdařilou práci, v níž se jí na vybraném příkladu podařilo nejen nabídnout jeden z možných obrazů reflexe konce tvorby a života Konstantina Biebla, ale také podobu tvůrčích možností i charakteru existence v poučném totalitním režimu, který v daném případě skončil lidskou tragédií. Ta byla zapříčiněna komplexem událostí, jejichž re-konstrukci autorka disertační práce vytvořila. Její práci mohu doporučit k obhajobě a na základě jejího úspěšného obhájení – a složení doktorské zkoušky – může získat titul Ph.D.

prof. PaedDr. Michal Bauer, Ph.D.

v Českých Budějovicích 21. 11. 2019

Souhlasí s originálem

jihočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická
ústav českého jazyka a literatury